

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

Pretprijava . . . Din 72—
 Potpisano . . . Din 36—
 Trojmesecna . . . Din 18—

God. 1.

Pretprijava za šest mjeseci
 Godine Din 120—

Uredništvo i uprava: Kunduradžiluk ulica broj 22

25. oktobra 1935.

Sarajevo

28. ređezba 1336

Izlazi svakog pet.

Rokupis se primljuje
utorka o podne

Br. 4.

Leiletul-mi'radži

Estezu-bil-lahi.

Suhanel-lezi evsa biabdihi
 lezlen mine!-medzidil-harami
 iel-medzidil-akal-lezi barekna
 havelku liniruhji min ajatuna
 innehu kuvse-samant-beir

Kur'an-kerim.

U noći Mi'radža Svemogući Stvoritelj vasiono ulje je vrhunac saznanja, — koliko On po volji Svojoj hoće da čovjeka sa saznanja dade — u dušu najbježi između najvećih, najumijetnijeg između najumijetnijih, u dušu Svoj velikiog i zadnjeg poslanika i istinskog vjerovjnika Hazreti Muhammedu. U noći Mi'radža otkrivene su tajne saznanja Hazreti Muhammedu, jer je čovječanstvo bilježima i desetinama hiljada — a morda i više — spremno da u svom umnom razviku dade svog najumijetnijeg sina, ko- me će ta velika zadaca zapasti, da čovječanstvu objavi Veliku Istinu Gospodaru vasiono, da će morati da po- bijedi carstvo duha i razuma i sa ze- milj i jer je to valja Allahova. U tome nam Kur'an u prvom ajetu poglav- lja "Israka" kaže: «Neka je slavljen (Svemogući Allah) koji povede Svo- ga roba (Muhammeda) iz Meš- diid-harama do Medzidil-Akale, čiju smo okolicu blagolovnom uči- niti, da mu (Muhammedu) pokazemo naše znakove. Zaista Allah sve čuje i sve vidi».

Svemogući Allah Svoim zadnjem poslaniku Muhammedu a. s. u svojoj velikoj noći Mi'radža pokazao je svoje velike znakove, koji su se kroz du- gi i dugi razvoj čovječanstva ljudima pokazivali preko nbrojnih bilježih poslanika i vjerovjenskih. Bog je te noći pokazao Hazreti Muhammedu čitav onaj veliki niz svojih odabranih koji su ljude vodili stazama sreće i spasenja, pokazao Mu je šta su oni sve učinili do dolaska Njegovu, da lju- de usreće i spasi. Allah nam kaže, da je te velike noći Muhammeda poveo od Mešdiid-harama do Mešdiid-akale, čija nam ta velika noć i taj govor kaže: da je Muhammed a. s. stigao do Si- dretul-Munteha, do vrhovnog izvora Mudrosti, spoznao je kakove su teško- će patile sve one velike duha i uma, koje je Providnost Boga obdila najvećom blagodat: poslanstvom i nepropovijedanjem Božijih odredaba i istina.

U toj noći Hazreti Muhammed do- lazi u duhovno vjeće sa Ademom, Idrisom, Nuhom, Ibrahimom, Musatom, Harunom, Isatom i spoznaje velike dje- la njihova, da ih on konačno kru- žima i izvrši i čovječanstvo uputi sta- zama razuma i nauke.

Hazreti Muhammed kao poslanik dru- žu Kibla, mekanske i jerusalems- ke, sabrao je u sebi sva ona velika djela koja mogu dovesti do uspjeha, sreće i spasa. Poslanik druži Kibla dade je čitavom čovječanstvu, da mu objavi vrhunac vasiono u svojoj milost Gospodara vasiono, koja oba- sjepše sve ljude bez razlike na rod i plemo. Došao je, da pouči ljude da u

duhovnom savršenstvu i umnom sa- znanju leži spas čovječanstva. Došao je, da proglasi jednakost ljudi i da razvije savršeno bratstvo i bratsku ljubav među aljbednicima svespote- vjere Islama. Došao je, da ljude što- više približi njihovom Gospodaru Al- lah, da odstrani sve posrednike, koji se samovoljno postavljaju kao posre- dnici između Stvoritelja i Njegovu ro- ba. Došao je, da ljudima kaže i razli- ke da slijede zakon prirodnog razvi- ka — sunetul-lah, — jer ako se budu ogrješili o taj vječni zakon koji je Mudrost Božija u svijetu uspostavila, sti- će ih ih neumijetljiva i teška kazna.

U toj velikoj noći Muhammed alej- hiseham bi naredeno, da donese veli- ku zapovijest i poruku Gospodaru sa- znanja, da se ljudi što više približe svo- nemu Gospodaru Allahu, da traže Mi- radž Njegovu u skrštenoj molitvi, koji će im On bezuvjetno darovati. Naredi Svemogući Allah ljudima da drveću pet puta stanu pred Velikost Njegovu, naredi im da misli nji- hove budu apučen, svijetl kao na Boga, da se tako oslobode zla i opa- čina koje im strašit tjelesna donosi. Naredi im da dah uzdižu iznad sve- ga, da u usavršavaju svoja duha vi- de vrhunac svojih želja i ciljeva. Naredi im, da razvijajući svoj dah raz- viju i snage tjelesne, kako bi mogli na ovome «mestu iskušenja postig- nuti zadovoljenje svojih duhovnih že- lja, a to je svoje zemaljske i vječne sreće. U svojoj velikoj noći kad je Svemogući Allah ljudima otkrio i sa- znanje vjere Islama da budu u toj uzvišenoj dodiru sa svojim Gospoda- rom, donio je takove propise i duž- nosti za vršenje molitvi, koji zaJam- čuju ljudima svaki napredak i uspjeh, jer da bi mogao izvršiti musliman ove dužnosti, treba da spemi sve stvari koje mu osiguravaju sreću i život na zemlji, a onda ga koristi u one velike i nedostižive visine sreće i duhovnoga života.

Da bi mogli izvršiti ove dužnosti, koje nam se u svojoj velikoj noći na- ređuje, treba da se postavi snagom svoga uma i snagom svojih tijela.

Moramo ujediniti te dvije snage i dovesti ih u potpuni sklad. A kad to izvršimo onda smo učinili ono što je naša dužnost, na takav smo način u sebi razvili čistoću duše, pravednost i dobrotu, koja mora biti ne- razdruživa od svakog svojeg tijela.

Brate muslimo! U ovoj velikoj no- či prenesi se duhom svojim u veliki događaj, što se zbi u noći Mi'radža. Uzešti u svojoj duši sva veličnu uz- ovislenu vjeru Islama i njenih vječno vjerovjenskih propisa, koji su jedini u stanju dovesti čovječanstvo u sklad sa svim krajevima i svim vre- menima povesti do luke sreće i spasa. U svojim dušama izreci najpotpiji za- uputi Svog najdobranjega roba i naj- više sreće predi i ljudstvu i u milost svojim sjećaj se samo Onoga, koji je svemu životu dade i koji svemu život odobri.

Organizovanje ilimje u jedinstvenu stalešku organizaciju

Uloga ilimje u društvenom i vjer- skom životu muslimanske zajednice je naročito važna. Ilimja po svom po- zivu stoji u najtješnjem dodiru sa narodom i ona se od njega zapravo ne može nikad ni odijeliti. Zato je il- mija radi svoga stalnog dodira sa na- rodnom i mogla da privuče simpatije naroda uza se, koji je uvijek taj sta- lež poštivao, cijenio i volio. Istina bi- lo je momenta kada su pojedini pri- padnici ovog odličnog staleža radi svoga nezgodnog postupka umijeli i momentanu zabavu u redove Musli- mana, ali to je uvijek bilo časovito po- no, jer ilimja u svojoj većini je varda ostala vjerna svome narodu ne do- voľjavajući da se od njega rastavi i odvoji.

Ilimja po svom pozivu slijedeći pro- pise Kur'anova mora da zadržati što- tjeđni dodir sa narodom. Ona je onaj važni faktor, koji Kur'an stavlja u dužnost da među muslimanima djeluju razvijajući u njima društvenu, bratsku i muslimansku svijest. Po Kur- anskoj zapovijedi ilimja je pozvana da narod poziva u dobro, da mu raz- vija i postupa ga čuva kako će dobro- djela raditi, da ga odvraća i sprečava od onoga što je zabranjeno i što na- nosi štetu pojedincu i zajednici. To je časa uloga koja ilimja mora naj- savršenije vršiti i sa najvećom lju- bavju i tonu radu predati se. To je naročito važno u današnjem da ilimja savršeno izvrši svoj veliki poziv ka- da su moralne vrednote u ljudskom dr- Źstvu jako opale i kada tebe siste- matskim radom nastoje da se iz- ljudskog društva odstrane poroci i nevaljalštine, koje mu smetaju nor- malnom razviku. Rekomo da za o- vaj veliki posao treba sistematskog rada pa da se moge postignuti dobri rezultati. Da bi se to moglo postig- nuti potrebna je jedna čvrtva i jaka organizacija koja će taj veliki posao završiti i spremno ući u svoje ru- ke, i zajedničkim snagama omogući- ostvarenje svoje misije. To se može provesti samo u čvrstoj i jakoj orga- nizaciji cjelokupne ilimje koja u ovoj- takoj današnjoj mora najobilnije da obavlja svoj posiv i da sa najve- ćom ustrajnošću pristupi izvršavanju svog velikog poziva koji je označen Kur'anom ajetom «Vetkun min- kum» ummetun jedne ilaj-hajri ve jemurne bil-na'surati ve jenhevne mil- luhun ve uluku humul-muslimun. Dakle kako vidimo ja ovog ajeta du- žnost i poziv ilimje je vrlo velik, težak i častan, ali opet i pun blagoslava, jer oni koji vrše tu veliku misiju prosvje- tilište upućujući svijet na dobro, raz- vija i u njemu stvaraju svoj svet i ljubav i brodići ga na ustrajnosti, po- stižu veliku sreću, a nagrada će nji- hova biti velika kako ovdje na zemlji tako i u vječnom životu.

Ilimja dakle mora da među našim muslimanskim elementom izvrši je- dnu najveću misiju koja joj se stavl- ja u dužnost. Jedna od tih veliki misija koja mora ispuniti treba joj čvrtva i jaka organizacija, jer pojedinačni rad pa makar koliko bio znan i velik ne donosi željenih uspjeha. Zato ilimja naročito mora vršiti ovaj veliki za- datak da svoje redove što čvršće sa- zida i da zajedničkim silama pristupi izvršavanju ovog velikog zadatka. Osim svoje velike vjersko-kulturne misije

u ovim teškim danima ekonomake krize ilimja kao cjelina mora da po- vede računa i o tome kako i na koji će način obezbijediti i osigurati svoj materijalni polozaj, da bi taku sa ve- ćim uspjehom onaj svoj glavni zada- tak mogla izvršiti. U radu oko zbija- nja i organizovanja staleških redova ilimje potrebno je da saraduju svi- kako oni najviši tako i oni najniži, jer u tome vjersko-kulturnom radu, rad svakog pojedinca je velik i značajan, ga nista jednoga sejalr mualimna nije radi neznanosti od rada jednog visok- kog vjerskog funkcionera koji zauz- ma takav visoki vjerski položaj. U ovom pravcu ne smije biti nikakvih različenja treba da idu svi zajedno ruk od ruku da bi se znatna cje- lina sa jakim moralnom podlogom mogla postizivati veće i zamjerne uspjeha.

Od svršetka rata pa ovamo naša il- mija je pokazala dosta alabosti u ovom vrlo važnom pitanju. Prije rata je rad na organizovanju ilimje bio m- nogo intenzivniji i ilimja je tada po- kazivala više života i elana u svom ra- du. Ali poslije rata nastale su oz- zama, i kad je trebalo pristupiti još intenzivnijem radu vidimo da taj rad skoro zamire. Poratne prilike i onaj društveni haos koji je nastao, bez- vjetno su tražile da se na tom polju rada što više uradi i što brlje do- njelje mnogo teških poslijedica. Ilimja neorganizovana u svojoj jedinstvenoj organizaciji nije mogla da postizava uspjeha koje bi inače morala nari- diti u onim teškim poratnim prilika- ma i postigne.

Kakvi su razlozi ovome o tome be- ćemo sada govoriti jer bi nas to da- leko odvelo ali moramo konstatovati da je to jedan neprosvit grijeh pa čak i atentat što ga je ilimja sama na sebi učinila. Kad je trebalo najveće- gje rada na analizu i podizanju dr- Źstvenog morala, kad je trebalo sve- snage upotrijebiti da se društveni poroci ako ne istribe, a ono bar u- manje, vidimo da u tim teškim da- nima po društvo i po islamsku zaje- dno ilimja odule peruna i ne daje- on što bi moglo otkloniti na svoj po- ložaj u narodu u punoj mjeri dani.

Istina, vidimo da pojedini ogranci brojnog ilimjanskog staleža osniva- juje zasebne organizacije, ali te or- ganizacije ni tim dijelu ilimje ne do- nose nikakve koristi, a još manje se- može reći da je od tih organizacija imala koristi muslimanska zajednica- kao cjelina. Serijatske sudije osni- vaju svoje posebne organizacije, im- amijati osnivaju svoje organizacije i to jednu na području Ulema Med- lisa u Skoplju, a drugu na području Ulema Medzisa u Sarajevu. Ove or- ganizacije u društvenom životu mu- slimana nijesu ništa učinile, a u ko- liko su to učinile da popravu svoj materijalni položaj, to je vrlo nezna- morno. Interesantno je da su baš ovi- djelovi naše ilimje materijalno najbo- lje obezbijedili i da oni te organiza- cije stvaraju dok ona ilimja koja je ekonomski vrlo slabo stala, ostaje i dalje u teškim materijalnim prilika- ma nemajući mogućnosti da čitav teri- torij Ulema Medzisa u Sarajevu. I u nekim mjestima osnovo je svoje

IZ ISLAMSKOG SVIJETA:

Spreman atentat na Kemal Ataturka

Uhapšeno sedam atentatora kod kojih je nađeno oružje i bombe.

Ankara, 18. oktobra. Dopsilnici stranih listova i agencija doznali su, da je protiv predsjednika turske republike Kemal Ataturka bio spreman atentat zasnovan na široj osnovi. U Ankaru je stiglo više ljudi iz inostranstva koji su imali zadatak da na svaki način lije život predsjednika republike. Kod njih je nađeno oružje i bombe. Drži se da je u vezi sa ovim otkriven uhapšeno više lica iz samih atentatora ima sedam. Policija je pohapšala i ona lica, kod kojih su se atentatori i njihovi pomagači bili akcionili na stan.

Strani dopisnici nisu mogli dosad doći ni do kakvih konkretnih izvještaja protiv života Kemala Ataturka. Vijest je nesamo u Turskoj nego i u inostranstvu izazvala najveću senzaciju.

Carigradski listovi međutim objavljuju pojedinosti o otkrivenju zavjere protiv predsjednika turske republike Kemalpaše Ataturka.

U Ankaru je održana sjednica Narodne skupštine, na kojoj je riješeno da se izda sudu narodni poslanik gradonačelnik Urasvaya, koji je osuđen na doživotnu zatvorsku kaznu zbog činjenice da je pokušao predu preko grane. Istraga pokazuje, da je on sakrivaio zavjerenike. Ovak narodni poslanik se dobrovoljno prijavio policiji i tvrdi da nije kriv, već da je žrtva podmetanja.

Kod zavjerenika su nađene bombe i automatske pištolje sa po 30 metaka. Utvrđeno je do put koji su zavjerenici prevozili. Oni su došli iz Damaska. Od Damaska su potputovali vozom do Alepa a odatle automobilima do elirisko-turske granice. Tu ih je sačekao narodni poslanik Urasvaya, koji je trebao da bude glavni rukovodilac atentata.

Uhapšeno je još devet lica iz oblasti Marasa u istočnoj Anatoliji. Ovih devet je bilo u vezi s atentatorima i glavnim zavjerenicima.

Po svemu dosadašnjem istrazi pokazuje da je plan o atentatu ponikao u Siriji. Duša zavjere je Cerkes Edhem, davanjski istaknuti protivnik današnjeg poretka u Turskoj. Među zavjerenicima ima i njegovih sunarodnjaka.

Agencija Havas javlja iz Carigrada: Policija je uhapšila šest lica, koja su došla iz Sirije a za koje se je utvrdilo da su članovi velikog udruženja koje je spremalo atentat na Kemalpašu Ataturka. Utvrđeno je da je zavjere organizovao Cerkes Edhem, poznati vođa jedne mafiozinske banke. Ustanovljeno je, da je u zavjeri bio duša Edhem i narodni poslanik Ali Said, koje je parlament oduzeo poslanički mandat, pa je on odmah uhapšen.

Opasnosti koje prijetje razviku arapskog nacionalizma u Iraku

(Nastavak)

Arapi moraju gojiti što dublju nacionalnu svijest i raditi na njenom jačanju. Narodito u tom pravcu treba omaljšati opasnosti koje mora biti na izvršiti oslonac arapskog nacionalizma. Arapi u svim dijelovima prostrane arapske zemlje moraju se čvrsto vezati i međusobno pomagati da bi otklonili one opasnosti koje prijetje pojedinim dijelovima Arapsvta i smetaju mu da se potpuno razvija i svoje snage stavlja u službu velike arapske domovine. Zato se mora narodito uvažiti činjenica da pokret koji teži za tim, da pokrajinske tendencije eliminiše, treba da svoj rad što više proširi. Moraju prestati dosadašnja mišljenja da su Irak, Sirija, Nedžd ili Jemen samostalni dijelovi. To loše mišljenje treba najenergijejnije pobijati i sve te zasebne pokrajine moraju sačinjavati jedinstvenu cjelinu koja će se kao talova i u duši narodnog duha usaditi. Dosašnja nepodjeljenost to je prava nacionalna smrt za arapsvto i Arapi moraju svaku kutak arapske zemlje smatrati svojom rodomom grudi. Pokrajinska podjeljenost to je najveća narodna opasnost. Arapi u svom interesu moraju najenergijejnije pobijati. Mora nestati pokrajinske podjeljenosti i Irak ako hoće da bude slobodan mora težiti za svojim ujedinjenjem sa svojim ostalim posredstvom zemljama.

Velika je opasnost za arapski narod i njegova podjeljenost u razne vjerske pravce, a isto tako i njegova politička podjeljenost. Tu tešku narodnu bolest treba iz temelja liječiti i Arapi kao muslimani moraju svoje islamsko jedinstvo izvesti u svakom pravcu. Podela između Sirije i Iraka i sunje koje je na umjetni način stvorena treba da bude uklonjena, jer je velika smetnja arapskom narodnom progresu.

Takoder arapskom narodnom tijelu je velika opasnost i raznim, koji se je počeo uvlačiti u arapske zemlje. Arapi zajedničkim nastojanjima moraju nastojati da ovaj opasni čir sa svog tijela što prije izvedu. Cionizam je velika napast za arapski narod i veliki poštenjak koji arapski narod treba da izvede. Balforova deklaracija kojom se Engleska obvezala cionizmu da će oteti komad arapske domaje i predati je cionističkim ciljevima. Ovo je najveća povreda nacionalne časti Arapa koji je likada nego Arapsima namno.

Kao teška mora arapski muslimani organizam pritišće socijalizam, koji se počeo uvlačiti među rari arapski narod. Socijalizam razorno djeluje, jer pobija nacionalna stremeljia Arapa i unosi opasne lažne komopolitičke ideje. Propagatori stranoga kapitala ubacuju ove ideje među arapski narod koje su strane arapskoj narodnoj duši i postizavanju i vech uspjehu. Arapski nacionalizam se mora boriti protiv ove opasne pokasti, koja je sa strane importirana u Irak i radnom narodno otvori ot pred ovom opasnosti.

Kao najveća smetnja razvijanju arapskog nacionalizma je neprosviještenost. Arapski narod ako je nekada bio jedan od najprosvijećenijih naroda svijeta, danas ga tare ta teška neprosviještenost koja je izvor svih zala u arapskom narodu i uzrok njegove nacionalne porobljenosti. U neprosviještenosti i krizi klica tih nerođen, zato tu neprosviještenost širokih narodnih slojeva treba pobijati i nastojati da se prosvjetni nivo naroda podigne na što više stepen. To je i najveća smetnja i najveća opasnost arapskom nacionalizmu i kada upijemo lažne ideje naroda prosvjetlujemo, onda ćemo lako ukloniti i sve ostale opasnosti, koje stoje na putu potpune arapske slobode.

(Nastavak će se.)

Muslimani u Mandžuriji

Kako bagdadski list *Lišanul-hida* je javlja, muslimani u Mandžuriji, koji su rano došli u ovaj krajevno Mandžurije, osnovali su svoje jedno veliko udruženje, kojemu je cilj da razvija društvenost među muslimanima i da ih ujedinjuje. U Mandžuriji živi preko dva miliona muslimana. Među ovima ima oko 15.000 Turaka, koji su se iz Rusije iselili i nastanili se u Mandžuriji. Ovi Turci u Mandžuriji igraju među muslimanima veliku ulogu u kulturno-prosvjetnom a isto tako i u privrednom pogledu. Ovo društvo preuzelo je u svoju ruku upravljanje nad muslimanskim vakufima te nadzor nad osnovnim i srednjim vjerskim školama. Udruženje će posvetiti veliku pažnju da odgoji što veći broj sposobnih vjeroučitelja, imama i vauza. Društvo je pristupilo objavljivanju većeg broja srednjih vjerskih škola.

Sažalnica sveislamskog kongresa

Prigodom smrti velikog i odličnog islamskog učenjaka Muhammed Rešid Ridaka predsjedništvo Sveislamskog Kongresa u Jerusalemu uputilo je sažalnicu svima muslimanima svijeta, u kojoj se govori o velikom gubitku, koji je islamski svijet zadobio smrću ovog velikog i rijetkog islamskog učenjaka. U sažalnici se navodi veliki kulturni rad i usluge, koje je učinio islamu, pa se pozivaju muslimani da jednog petka iz džume-benama ključaju sažalnicu za dušu ovoga velikog meherma.

Preplatnici spremni preplatiti

O tridesetogodišnjoj smrti velikog misirskog muftije i preporoditelja Sejh Muahmed Abduha.

(Nastavak)

IMAM MUHAHED ABDUHU U AZHERU. Sejh Muhammed Abduhu nije prvi pokušao da u Azheru zavede potpurne reforme. Ovaj reformatorski pokret datira još od vremena velike Ismaila, koji je zasjeo na misirski prijestolje 1862. godine. Kao prvi dječak snak taj reformu je bio labor rektor. On tada je bio običan taj polje i nije namjerio najaviti nastavak bez obzira na spremu. Ali je ta praksa prekinuta, pa je od god. 1864—69, ovaj položaj bio povjeren jednom englesinjen učenjaku Mustafa-el-Ahbabu. Ova dvojica nisu bili najstariji učenjaci svoje doba ali su im istaknuli kao najbolji i najnamenitiji zastavnici.

El-Ahbabu je dokinuo mnoge stvari koje nemaju veze za vjeru i etičko je bio da obnovi nastavnički slobi i ostetio je neuspobne nastavke. Bio je donio odluku da se izradi jedan pravilnik za polaganje nastavničkih ispita. U toku toga rada bude skintu rat po polaganju u zamjeni ga Sejh-el-Ahbabu, koji 1871. god. dunesu prvi zakon za Azheru. Azheru, kome je bio došao i pravilnik o polaganju ispita.

Hidiv Ismail je nastojao da reformira Azher, da bi tako mogao pristupiti reorganizaciji sudijskih sudova, počeo dobivati epine i spobne sudije, koji su trebali biti obučeni kao i sudije građanskih sudova.

Feth-paša, avne obrazloženja zakona o reformi Azhera:

„Reforme koje je namjeravao da provede hidiv Ismail, imale su sa ciljem da spremne sposobne širiatske sudije, te su tim reformama, koje je Seid-paša bio taj zapobio, taj cilj i postigao. Pošto nijedne opomenutih sposobnih sudija upotrebi, trebalo je pristupiti reformi Azhera, da se ta potpuno dovodi.

Ova nastojanja oko reforme Azhera imala su isti cilj, koga je u svom govoru u dvorcu Abidin istakao hidiv Abas godina 1905. prigledom inicijative ovog rektora Azhera Sejh Abdurrahman Šerbiha. To je ovaj poznati govor nakon koga se povratio Sejh Muhammed Abduha sa svojim prijateljem Abdullah-Šelmanom iz upravnog vješta Azhera. Hidiv Abas je tada — kako je izjavio u prvom velesu velike biografije Muhammed Abduha — rekao: „Tada od Azhera traži dvije stvari: da u njemu uskladi rad i porok, i da tome će vlada uvijek nastojati, a drugo je obrazovanje i spremanje širiatskih sudija.

Kako se vidjelo da je reforme u Azheru svedena na ovaj cilj, da je Azher spreman. Hidiv Abas je rekao: „Tada od Azhera traži dvije stvari: da u njemu uskladi rad i porok, i da tome će vlada uvijek nastojati, a drugo je obrazovanje i spremanje širiatskih sudija.

Muhammed Abduha je smatrao da se narodni preporod mora izvesti samo onda, ako se preporod i sva reforma svedu na islamsku nauku i islamsku vjeru. Putem koji se

do toga došli vode od islamskog vjerskog i kulturnog preporoda. Azher je najpogodnije mjesto gdje se ne ova klica preporoda mogla najlakše i najbrže razvijati. Kad bi veliki prostorji u Azheru onda će se on brzo razviti u narodnom tijelu i u čitavom islamskom svijetu. Sejh Muhammed Abduha je narodito nastojao da saizme hidiv Abas na drugu za ove reforme, koji bi trebalo po njegovom mišljenju najradikalnije provesti, da se tako probudi islamski istok, jer je Azher naučni centar o koji svi muslimani upiru očiju pogleda na raznim stranama Istoka. Sejh Muhammed Abduha je smatrao da bi prvobitno hidiv da se u Azheru provedu najradikalnije reforme.

Hidiv je potpuno slušao savjete Muhammed Abduha i sa najvećom odnošeno je pristupio radu oko reforme Azhera. Pjesna njegovim uputama — odredbe 1912. godine — Sejh Muhammed Abduha je kao se upostaviti Upravno vijeće Azhera, a za njegove članove su postavljali Muhammed Abduha i Abdul-Šelman.

Upravno vijeće je počelo odmah da prijedlozi najradikalnije reforme i da odstranjuje njegove upute. Upravo vijeće razvilo visoke naučne ustanove. Dnevnici u koji nastavljaju i propisati razni pravilnici po kojima se imao nastaviti razvijati u ovoj visokoj naučnoj ustanovi.

Za vrijeme kad je u Azheru bio Muhammed Abduha i to staraj i orenoviti ustanovi je pretrpjelo veliku krizu. Razlog za to je bio lik prekriti i napredak u svim naučnim disciplinama kao vjerskih, tih i svjetskih nauka. Narodito su njegova predavanja bila od velike i neprocjenljive vrijednosti i za njegova predavanja su donijeli Azheru neku narodnu čast. Njegova su istaknuta su

predavanja upravo gutana, a sadržina tih vjerskih predavanja je bila takova, da je on u svojim predavanjima izazvao kako je Ismail, vjera koja se sadržaj islamskih petoketika i kako se slaže sa ljudskom prirodno i sa razumom. Njegov je naglasak bio sa islamska vjerovanja koja shvatiti i pristupiti, a da se ne teđu iznad ljudskih shvatanja. Njegov je cilj bio izdignuti principe dobra i ljepote počivajući ljude na dobrovoljnost i donio većanju pulupnu slobodu.

Sejh Muhammed Abduhu je ostavio nekoliko generacija, koje su nastavile da rade sa njegovim usnama i da njegove stopan. Njegovu nauku je u svojim radovima na horizontu i lica je upotrebljivao preporoda koji je naobitaj služiti teško narodu. Ali savjet i miranje njegovih mnogobrojnih prijatelja i u labora emih narednika poklozi je protiv njega izvani i spetisti, koji su rad tog bio pristigli na kraju 1905. poljaniti ostavku na svoj položaj u Azheru, a te iste godine 11. jula je ispušio vjele je plemenitu duhu (7. damadul-je 1223. godine).

Dopisnik engleskog dvorakta Sejh Čeremid je u ovom kolumni pritišće Sejh Čeremid Abduhu. Muhammed Abduhu je bio jedan od najbrže razvijajućih naroda svijeta, danas ga tare ta teška neprosviještenost koja je izvor svih zala u arapskom narodu i uzrok njegove nacionalne porobljenosti. U neprosviještenosti i krizi klica tih nerođen, zato tu neprosviještenost širokih narodnih slojeva treba pobijati i nastojati da se prosvjetni nivo naroda podigne na što više stepen. To je i najveća smetnja i najveća opasnost arapskom nacionalizmu i kada upijemo lažne ideje naroda prosvjetlujemo, onda ćemo lako ukloniti i sve ostale opasnosti, koje stoje na putu potpune arapske slobode.

(Nastavak će se.)

Sirite „Islamski Glas“!

